

Казус № 4

Василчо Барков е бил собственик на пет недвижими имота – една ливада, находяща се в с. Изгрев, общ. Благоевград и четири ниви, находящи се в с. Еленово, общ. Благоевград. Сборът на данъчните оценки на имотите е 51 000 лв. Васил Барков е починал през 1961г. в гр. Благоевград, където е неговото последно местоживееие. След смъртта си като наследници по закон е оставил Еленка Баркова - съпруга, починала през 1972г. и двете им деца - дъщеря Славка Иванова, починала през 1984г. и син Александър Барков, починал през 1990г.

Наследници на Славка Иванова са трите ѝ деца Бончо, Сашко и Васко Иванови. Васко е починал през 2000г. и негови наследници са децата му Анджеа и Петър Иванови.

Александър Барков е оставил като наследници три деца Георги, Елена и Васил Баркови.

Наследниците на Васко Иванов – Анджеа и Петър, отправили искане до другите наследници на Василчо Барков за доброволно ликвидирание на съсобствеността, но до такова не се стигнало.

Ето защо на 10.01.2022г. Анджеа и Петър сеизрали съда с искане за делба на притежавните от Василчо Барков пет недвижими имота (една ливада и четири ниви). След образуване на делото и след приключване на процедурата по размяна на книжа по чл. 131 ГПК е насрочено открито съдебно заседание на 10.10.2022г.

На 01.10.2022г. Сашко Иванов починал. В първото по делото открито съдебно заседание Бончо Иванов представил удостоверение за наследници, видно от което Сашко Иванов е починал на 01.10.2022г. и негови наследници по закон са Блага /съпруга/, и синове Ивайло, Славей и Росен. Бончо Иванов направил искане за конституиране на последните като страни в хода на делбеното дело, като бъдат призовани на адресите, посочени в удостоверението. Една от страните направила искане за спиране на производството по делото на осн. чл. 229, ал. 1, т. 2 ГПК. Съдът оставил без уважение искането за спиране на производството по делото. Наследниците Блага, Ивайло, Славей и Росен били конституирани в същото съдебно заседание от делбения съд като страни на мястото на починалия Сашко Иванов. Делото било отложено за следващо съдебно заседание, на което да се призоват новоконституираните страни.

Въпроси:

1. Кой е родово и местно компетентният съд, който следва да разгледа иска за делба на посочените пет недвижими имота и по кой ред? Исковата молба подлежи ли на вписване в Служба по вписвания?

2. При така установените факти следва ли съдът да допусне делба, ако да, между кои лица и при какви квоти? Решението на съда подлежи ли на обжалване, ако да, коя, респ. кои са следващите съдебни инстанции, които следва да се произнесат?

3. Правилно ли е процедурал съдът при конституиране на наследниците на починалия в хода на процеса Сашко Иванов? Основателно ли е искането на страна за спиране на производството по делото поради настъпила смърт на една от страните? Обосновете отговорите си. Ако съдът беше спрял съдебното производство с какъв акт следва да се произнесе и подлежи ли същия на обжалване?

4. След влизане в сила на решението за допускане на делбата приключва ли производството по съдебна делба или следва да се предприемат други действия от съда, ако да, какви?

5. Възможно ли е делба да бъде извършена без участието на наследниците на Сашко Иванов? Ако се извърши такава какви биха били правните й последици?

6. Кои са фазите на съдебната делба и какви въпроси се решават при всяка една от тях?

Отговори на изтеглен граждански казус № 4 на конкурса за младши съдии 2023г.

Отговор на въпрос № 1:

Искът за делба винаги е родово подсъден на районен съд като първа инстанция - чл. 341 ГПК, като в случая е без значение данъчната оценка на недвижимите имоти.

Местно компетентният съд е съдът по местоткриване на наследството по аргумент от разпоредбата на чл. 110, ал.1 ГПК. Съгласно последната исковете за делба на наследство, се предявяват по мястото, където е открито наследството. В процесния казус съсобствеността върху имотите е възникнала само и единствено от наследяване, поради което приложима се явява разпоредбата на чл. 110, ал. 1 ГПК.

Искът за делба следва да се разгледа по реда на особеното исково производство - Глава 29 ГПК /съдебна делба/.

Исковата молба, с която е предявен иск за делба на петте недвижими имота, подлежи на вписване съгласно чл. 114, б. „в“ ЗС във вр. с чл. 112, б. „з“ и б. „а“ ЗС, като самото вписване има оповестително-защитно действие. В посочения смисъл е Тълкувателно решение № 3/2009г. от 19.07.2010г. по тълк.д. № 3/2009г. на ОСГК на ВКС. Съгласно т. 3 от посочената задължителна съдебна практика при действието на правилата за проверка редовността на исковата молба по чл.127 ГПК, респ. за необходимите приложения по чл.128 ГПК и на установения принцип на служебното начало с чл.7, ал.1 ГПК, неизпълнението на изричното указание на съда за вписване на исковата молба по чл.114 ЗС, в т.ч. и за съдебна делба, е основание за нейното връщане на основание чл. 129, ал. 3 ГПК.

Отговор на въпрос № 2:

Съдът следва да допусне делба на петте недвижими имота – една ливада и четири ниви, находящи се в землището на община Благоевград между следните лица: Бончо Иванов, Анджеа Иванова, Петър Иванов, Георги Барков, Елена Баркова, Васил Барков, Блага Иванова, Ивайло Иванов, Славей Иванов и Росен Иванов. Налице е наследяване по закон на наследството останало след смъртта на Василчо Барков, починал през 1961г., който приживе е бил собственик на посочените недвижими имота. Съделители са негови внуци - Бончо, Георги, Елена и Васил Баркови /синове и дъщеря на Славка и Александър, които са деца на Василчо Барков/; правнуци – Ивайло, Славей, Росен, Анджеа, Петър /деца на внука Сашко Иванов и на внука Васко Иванов/, а Блага е съпруга на внука Сашко, който е починал в хода на делото.

Делбата следва да се допусне при следните квоти:

- за Бончо Иванов – $1/6$ идеална част;
- за Георги Барков – $1/6$ идеална част;
- за Елена Баркова – $1/6$ идеална част;
- за Васил Барков – $1/6$ идеална част;
- за Анджеела Иванова - $1/12$ идеална част;
- за Петър Иванов - $1/12$ идеална част;
- за Блага Иванова – $1/24$ идеална част;
- за Ивайло Иванов – $1/24$ идеална част;
- за Славей Иванов – $1/24$ идеална част;
- за Росен Иванов – $1/24$ идеална част.

Размерите на наследствените дялове са определени при спазване изискванията на Закона за наследството.

Съгласно чл. 5, ал. 1 ЗН децата на починалия наследяват по равни части, а съгласно чл. 9, ал. 1 ЗН съпругът наследява част равна на всяко дете. Наследяването в случая е само и единствено по права линия между низходящи /внуци и правнуци/ и съпруга на един от тях.

Съгласно процесния казус имотите са били собствени на Василчо Барков, който е починал през 1961г. Неговата съпруга Еленка Бакова, която е негов наследник по закон - чл. 9, ал. 1 ЗН, в сила и към датата на смъртта на общия наследодател, е починала през 1972г. Наследници на двамата родители са двете им деца – Славка Иванова и Александър Барков. Съгласно чл. 5, ал. 1 ЗН децата на починалия наследяват по равни части. При това положение двете низходящи деца като наследници получават по $1/2$ идеална част от наследството на родителите си. Славка Иванова е починала през 1984г. и като наследници е оставила трите си деца – Бончо, Сашко и Васко Иванови. По наследство от майка си децата получават по $1/6$ идеална част ($1/6+1/6+1/6=3/6$ или $1/2$). Васко е починал през 2000г. и негови наследници са двете му деца – Анджеела и Петър Иванови. Като наследници по закон те получават от дела на баща си по $1/12$ ид. част ($1/12+1/12 = 2/12$ или $1/6$).

Александър Барков е оставил трима наследници по закон – трите му деца Георги, Елена и Васил Баркови. След смъртта на баща си те наследяват неговата $1/2$ идеална част, получена по наследството на баща му Василчо Барков. Трите деца получават по равни части, а именно по $1/6$ идеална част ($1/6+1/6+1/6=3/6$ или $1/2$).

В хода на процеса умира сънаследникът Сашко Барков. Негови наследници по закон са съпругата Блага и трите му деца – Ивайло, Славей и Росен. Съгласно разпоредбата на чл. 9, ал. 1 ЗН съпругът наследява част равна на частта на всяко дете, тъй като имуществото не е съпружеска имуществена общност, т. е трите деца, като наследници от първи ред, и съпругата получават равна част от частта, полагаща се на Сашко Иванов.

Ето защо четиримата получават по $1/24$ идеална част ($1/24+1/24+1/24+1/24 = 4/24$ или $1/6$).

Ако квотите следва да са под общ знаменател – 24, същите са както следва:

Бончо Иванов - $4/24$ идеални части;
Георги Барков - $4/24$ идеални части;
Елена Баркова - $4/24$ идеални части;
Васил Барков - $4/24$ идеални части;
Анджела Иванова - $2/24$ идеални части;
Петър Иванов - $2/24$ идеални части;
Блага Иванова - $1/24$ идеална част;
Ивайло Иванов - $1/24$ идеална част;
Славей Иванов - $1/24$ идеална част;
Росен Иванов - $1/24$ идеална част.

Във всички случаи сборът на идеалните части е равен на единица.

При делбените дела е предвиден триинстанционен съдебен контрол. Следователно решението на първата инстанция по допускане на делбата подлежи на въззивно обжалване пред съответния окръжен съд, а неговото решение подлежи на обжалване пред Върховен касационен съд - по аргумент от чл. 280, ал. 3, т. 1 ГПК при наличие на предпоставките на чл. 280, ал. 1 и ал. 2 ГПК. При иска за делба пазарната оценка на имотите, респ. данъчната им оценка, е ирелевантна за касационното обжалване.

Отговор на въпрос № 3:

На осн. чл. 227 ГПК когато страната умре или юридическото лице престане да съществува, производството по делото продължава с участието на правоприменника. В случая след смъртта на единия от съделителите – Сашко, настъпила в хода на процеса, е настъпило процесуално правоприменство по смисъла на чл. 227 ГПК. Същото настъпва по силата на закона. Наследниците на Сашко – Блага, Ивайло, Славей и Росен /съпруга и три деца/ стават процесуални правоприменници на наследодателя си по всички висящи дела, в който той е участвал като страна от момента на настъпване на процесуалното правоприменство. След като в открито съдебно заседание са представени писмени доказателства за настъпилата смърт на една от страните, за нейните наследници и за техните адреси правилно съдът е конституиран наследниците Блага, Ивайло, Славей и Росен на мястото на починалия им наследодател Сашко Иванов.

Разпоредбите на чл. 229, ал. 1, т. 2 и чл. 230 ГПК регламентират задължението на съда за извършване на необходимите действия за издирване на наследниците на починалата страна и осигуряване на възможност същите да участват като страни по делото. Липсва

необходимост от прилагане на цитираните по-горе разпоредби тогава, когато някоя от страните по делото представи доказателства за това кои лица са наследници на лицето и какви са техните адреси, както и ако поиска конституиране им на мястото на починалата страна, както е сторено в случая. В тази хипотеза съдът е длъжен да извърши действия по конституиране като страни на правоприемниците на починалия ответник и осигури възможността им за участие исковото производство, без да прилага разпоредбата на чл. 229, ал.1, т. 2 ГПК, т.е без да спира исковото производство. Ето защо в конкретния казус делбеният съд е процедирал правилно като е конституирал наследниците на мястото на починалата в хода на процеса страна, а искането за спиране е било неоснователно.

При положение, че съдът беше спрял исковото производство на осн. чл. 229, ал. 1, т. 2 ГПК следваше да се произнесе с определение, което на осн. чл. 274, ал.1, т. 1 ГПК, като преграждащо производството по делото, подлежи на обжалване. В посочения смисъл са: ТР № 5/12.07.2018г. по тълкувателно № 5/2015г. на ОСГТК на ВКС, т. 1 от мотивите и ТР № 1/17.07.2001г. по тълкувателно дело № 1/2001г. на ОСГК на ВКС - т. 5 от мотивите.

Отговор на въпрос № 4:

След влизане в сила на решението по допускане на делбата не приключва производството по съдебна делба, тъй като същото се развива в две фази и след първата фаза следва да продължи втора фаза.

След влизане в сила на решението по допускане на делбата /по първата фаза/ делбеният съд следва да насрочи открито съдебно заседание по втората фаза на делбата, като не е необходимо за това да бъде сезиран с нарочно искане от страна по делото. Съдът следва с акта по насрочване или в самото съдебно заседание да назначи експертиза, вкл. при липса на искане от страните служебно да назначи такава, по която вещото лице да даде пазарна оценка на делбеното имущество, както и да определи пазарните стойности на дела всеки съделител.

Отговор на въпрос № 5:

Възможно е делба да бъде извършена и без участието на наследниците на Сашко Иванов, но същата по силата на чл. 75, ал. 2 ЗН би била нищожна. Съгласно чл.75, ал.2 ЗН делбата, извършена без участие на някои от сънаследниците е изцяло нищожна. В посочения смисъл е т. 7 на Постановление № 7 от 28.11.1973г. на Пленума на ВС, според която е нищожна съдебната делба, в която като страни в производството не са участвали всички съсобственици.

Неучаствалият сънаследник не е обвързан от сила на пресъдено нещо на решението, поради което разполага с право да предяви нов иск за делба, да предяви иск за прогласяване нищожността на делбата по чл. 75, ал. 2 ЗН или да направи възражение за нищожност на делбата във висш процес.

Решението на делбения съд, в което не участва съделител, който е задължително необходим другар, е недопустимо. При положение, че същото бъде обжалвано решението на съда подлежи на обезсилване и връщане за ново разглеждане, при което следва да участва задължителният необходим другар.

Отговор на въпрос № 6:

Фазите на съдебната делба са две:

Въпросите, които следва да се решат по първата фаза на делбата са между кои лица да се допусне делба, на кое имущество и каква е частта на всеки съделител. В първата фаза могат да се решават и въпросите по чл. 343 ГПК - оспорвания на произход, на осиновявания, на завещания, на истинността на писмени доказателства, както и искания за намаляване на завещателни разпореждания и дарения. На осн. чл. 342 ГПК в първото заседание всеки от сънаследниците може да възрази против правото на някои от тях да участва в делбата, против размер на неговия дял, както и против включването в наследствената маса на някои имоти.

След влизане в сила на решението по допускане на делбата /решение по първа фаза на делбата/ следва втора фаза на делбата, в която се решават въпросите по какъв начин следва да се ликвидира състоянието на съсобственост, а тези способности са: теглене на жребие, чрез разпределение на имотите по реда на чл. 353 ГПК, чрез възлагане по реда на чл. 349 ГПК или чрез изнасяне на имота на публична продан.

Във втората фаза се разглеждат и искания за сметки по чл. 346 ГПК, произтичащи от искания за подобрения, за обезщетения за ползване на съсобствения имот и др., ако някоя от страните предяви такива.